

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. LXXX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

Atus cælo suo fuerit, cum receperit ¹³ locum, quem occupauit forte nascendi. Sursum vocant illum initia sua. Erit autem illic, etiam antequam hac custodiâ exsoluatur, cum vitia disiecerit, purusque ac leuis in cogitationes diuinas emicuerit. Hoc nos oportet agere, Lucili carissime, in hoc ire impetu toto: licet pauci sciant, licet nemo videat. Gloria, umbra virtutis est: etiam inuitos comitabitur. Sed quemadmodum aliquando umbra antecedit, aliquando sequitur: ita gloria aliquando ante nos est, visendamque se præbet, aliquando in aucto est, maiorque quò ferior, vbi inuidia secessit. Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. Quamdiu Catonem ciuitas ignorauit? respuit: nec intellexit, nisi cum perdidit. Rutilij innocentia ac virtus lateret, nisi accepisset iniuriam: dum violatur, effulsit. Numquid non sorti suæ gratias egit, & exsilium suum complexus est? De his loquor, quos illustrauit fortuna, dum vexat: quàm multorum profectus in notitiam euasere, post ipsos? quàm multos fama non excepit, sed eruit? Vides Epicurum, quantopere non tantum eruditiores, sed hæc quoque imperitorum turba miretur. Hic ignotus ipsis Athenis fuit, circa quas delituerat. Multis itaque iam annis Metrodoro suo superstes, in quadam epistolâ, cum amicitiam suam & Metrodori, gratâ commemoratione cecinisset, hoc nouissimè adiecit, *Nihil sibi & Metrodoro inter bona tanta nocuisse, quòd ipsos illa nobilis Græcia non ignotos solum habuisset, sed panè inauditos.* Numquid ergo non, postea quàm esse desierat, inuentus est? numquid non opinio eius emicuit? Hoc Metrodorus quoque in quadam epistolâ confitetur, *Se & Epicurum non satis eminuisse: sed post, se & Epicurum, magnum ¹⁴ paratumque nomen habituros, apud eos qui voluissent per eadem ire vestigia.* Nulla virtus latet: & latuisse, non ipsius est damnum. Veniet qui conditam, & sæculi sui malignitate compressam, dies publice. Paucis natus est, qui populum ætatis suæ cogitat. Multa annorum millia, multa populorum superuenient: ad illa respice, etiam si omnibus tecum viuentibus silentium tuor indixerit, venient qui sine offensâ, sine gratiâ iudicent. Si quod est pretium virtutis ex famâ, nec hoc interit. Ad nos quidem nihil pertinebit posterorum sermo: tamen etiam non sentientes colet, ac frequentabit. Nulli non virtus & vivo, & mortuo, retulit gratiam: si modò illam bonâ secutus est fide, si se non exornauit & pinxit, sed idem fuit, ¹⁵ siue ex denunciato videbatur, siue imparatus ac subitò. Nihil simulatio proficit, paucis imponit leuiter extrinsecus inducta facies: veritas in omnem partem sui semper eadem est. Quæ decipiunt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium: perlucet, si diligenter inspexeris.

EPIST. LXXX.

VULGVS ad spectaculum & ad stadium, sese ad studium & animum iuisse. Hunc colendum, non corpus: & facile id esse, si Bona velis. Ad libertatem eundem, quod sit spretis calcatisque cupidinibus. In eo veram felicitatem, non externo splendore esse. Bona.

HODIERNO die non tantum meo beneficio mihi vaco, sed spectaculi, quod Homnes molestos ¹ ad spheromachiam auocauit. Nemo irrumpit, nemo cogitationem

13. LOCVM QVEM OCCVPAVIT.] Nempe illum in celo locum, vbi cum primo orbe fuit. Ex eo scintilla in terras desiliit, animus noster factus, eò rediturus.

14. PARATVMQVE NOMEN.] Fortasse, pacatumque: extra calumnias & detractiones.

15. SIVE EX DENVNCIATO.] Qui mos hodieq, inter magnates, præmittere & nunciare aduentum.

EPIST. LXXX I. AD SPHEROMACHIAM.] Libri, vt solet in Græcis, variant. Qui-

dam, ad spheram mathemam: alij, ad spero in athema: meus, asperam in ethnam. Spheromachia quidem nota est, pilaris lusus & certamen. Nominat Papinius in Siluis: Spheromachias spectamus, & pilaris lusus admittitur. Ipsa enim Pila, Sphæra dicitur. atque ita Sidonius lib. v. epist. xvii. Sphære primus ego signifer fui: & lusores, Sphæritas appellat. Seneca ad firmare etiam lectionem hanc videtur statim, dum ait Spectaculum non fidele, & lusorium. Lubricum enim, anceps: & lusus magis, quàm certamen. Tamen Pincianus ille, iudicij bonus, ambigit.

rationem meam impedit: quæ hac ipsâ fiduciâ procedit audaciùs. ² Non crepuit subinde ostium, ³ non alleuabatur velum: ⁴ licebit vni vadere, quod magis necessarium est per se eunti, & suam sequenti viam. Non ergo sequor priores? facio. sed permitto mihi & inuenire aliquid, & mutare, & relinquere. Non seruiò illis, sed assentior. Magnum tamen verbum dixi, qui mihi silentium promittebam, & sine interpellatore secretum: ecce ingens clamor ex stadio profertur, & me non excutit mihi, sed in huius ipsius rei ⁵ contentionem transfert. Cogito mecum, quàm multi corpora exerceant, quàm ingenia pauci: quantus ad spectaculum non fidele & lusorium fiat concursus, quanta sit circa artes bonas solitudo: quàm imbecilli animo sint, quorum lacertos humerosque miramur. Illud maximè reuoluo mecum. si corpus perducì exercitatione ad hanc patientiam potest, quâ & pugnos pariter & calces ⁶ non vnus hominis ferat, quâ ⁷ solem ardentissimum in feruentissimo puluere sustinens aliquis, & sanguine suo madens diem ducat: quanto faciliùs animus corroborari possit, vt fortunæ ictus inuictus excipiat, vt proiectus, vt conculcatus exsurgat? Corpus enim multis eget rebus, vt valeat: animus ex se crescit, se ipse alit, se exercet. Illi multo cibo, multâ potione opus est, ⁸ multo oleo, longâ denique operâ: tibi continget virtus sine apparatu, sine impensâ. Quidquid facere te potest bonum, tecum est. Quid tibi opus est vt sis bonus? velle. Quid autem melius potes velle, quàm eripere te huic seruituti, quæ omnes premit, quam mancipia quoque conditionis extremæ, & in his fordibus nata, omni modo exuere conantur? ⁹ Peculium suum, quod comparauerunt ventre fraudato, ¹⁰ pro capite numerant: ¹¹ tu non concupisces quanticumque ad libertatem peruenire, qui te putas in illâ natum? Quid ad arcam tuam respicis? emi non potest. Itaque ¹² in tabellas vanum coniicitur nomen libertatis: quam nec qui emerunt habent, nec qui vendiderunt. Tibi des oportet istud bonum, à te petas. Libera te primùm metu mortis: illa nobis primum iugum imponit: deinde metu paupertatis. Si vis scire quàm nihil in illâ mali sit, compara inter se pau-

ambigit, & Sphymachiam legi mallet: calcium & talorum pugnam. Nam & eò alludens mox Seneca: patientiam, quâ pugnos pariter & calces non vnus hominis ferat. Ego memini puer Athi Hainouie certamen hoc solenne videre, quo mariti & iuuenes, projectâ in medium pilâ, pugnis calcibusq; de eâ propellendâ certabant, & ad talem locum (qui meta erat) prouehendâ. Simile apud veteres? nescio. Equidem simplicem hic Sphymachiam fuisse, vix persuadeor. Cur enim ad cotidianum tale spectaculum, & in balneis usurpatum, tota ciuitas concurreret? nisi si eximij aliqui spherista. Cur item in Stadio praberetur? nam de eo sequitur: atque is athletarum magis locus, & qua subiungit, ad illos ducunt. Et cetero igitur.

2. NON CREPVIT SVBINDE OSTIVM.] *An in aperiendo, cum cardo veritur? an etiam tunc moris ostium digito vel manu percuti, ne inopinanti superuenires?*

3. NON ALLEVABATUR VELVM.] *Foribus cubiculi pratesum: de quo ego pluscula, ad Annalem Taciti XIII. Alleuabatur autem ab admissionalibus ministris: quos Aimoiu: lib. 11. De Gest. Franc. cap. v. tenentes cortinam, ab hoc more, appellat.*

4. LICEBIT VNI VADERE.] *Quidam, vno euadere: plerique autem omnes, vno, vel imo. Probo vulgatum; vel, vnum. Sententia. licebit mihi soli incedere, per cogitationes & studia mea ire: quod expedit illi, qui sectam non sequitur.*

5. CONTENTIONEM TRANSFERT.] *Vt contendam & conferam hoc certamen cum studio meliore.*

An placet cum quibusdam libris, contemplationem? certe mihi.

6. NON VNVS HOMINIS.] *Nam etsi paria ferre Athletarum pugnant, tamen aliquando mixti aut per cateruas: & vt id non fuerit, ordine alij post alios supponebantur. Ita vnus victor plures sustinebat.*

7. SOLEM ARDENTISSIMVM.] *Cicero: Pugiles in exercitati, etiam si pugnos & plagas ferre possint, Solem tamen sæpe ferre non possunt.*

8. MVLTO OLEO.] *Hæc item ad athletas, quorum crebra vinctio, multi cibi, & sagina.*

9. PECVLIVM SVVM.] *Redimere se ære suo serui solent. Vide, si lubet, me ad Taciti XIV. Annalem.*

10. PRO CAPITE.] *Id est, pro libertate. Nam D serui caput non habent.*

11. TV NON CONCVPISCES.] *Paria istis Epictetus Dissert. 1111. cap. 1. Pro istâ, quæ putatur libertas, alij se suspendunt, alij se præcipitant: est etiam cum totæ vrbes perierunt: & tu ob veram, ob insidiarum expertem, ob tutam libertatem nihil capias laboris? Vera autem hæc libertas, quam intelligunt, est finis Philosophiæ, ait Simplicius: illa nimirum, in quâ à parente & auctore Deo producti sumus, vt neque formidemus quidquam, nec doleamus, neque vlli deteriori naturæ aut rei seruiamus. Et hæc spectat illud Paradoxum decretum, Solum sapientem liberum esse.*

12. IN TABELLAS VANVM CONIICITVR.] *Manumissionis tabellas: quæ fidei causâ dabantur.*

13. SOLI-

A se pauperum & diuitum vultus. Sæpius pauper, & fidelius ridet: nulla 13 sollicitudo in alto est: etiam si qua incidit cura, velut nubes leuis transit. Horum qui felices vocantur, hilaritas ficta est, aut grauis & suppurata tristitia: & quidem grauior, quia interdum non licet palam esse miseris: sed inter ærumnas cor ipsum excedentes, necesse est agere felicem. Sæpius hoc exemplo mihi vtendum est: nec enim vlllo efficacius exprimitur hic 14 humanæ vitæ mimus, 15 qui nobis partes has, 16 quas male agamus, assignat. 17 Ille qui in scenâ elatus incedit, & hæc resupinus dicit,

18 En impero Argis. 19 regna mihi liquit Pelops,
Quâ Ponto ab Helles atque ab Ionio mari
Vrgetur Isthmos:

seruus est, 20 quinque modios accipit, 21 & quinque denarios. Ille qui superbus, atque impotens, & fiducia virium tumidus ait,

Quod nisi quieris Menelae, hac dextrâ occides:

B 22 diurnum accipit, 23 in cænaculo dormit. Idem de istis licet omnibus dicas, quos supra capita hominum, supraque turbam delicatos læticia suspendit: omnium istorum personata felicitas est. Contemnes illos, si despoliaueris. 24 Equum empturus, solui iubes

13. SOLICITUDO IN ALTO EST.] In imo & profundo pectore.

14. HUMANÆ VITÆ MIMVS.] Augusti morturi questum, Ecquid hunc mimum vitæ satis commodè egisse videretur: Enchiridium Epicteti, cap. xxi. vide, & in illud Simplicium. In Anthologio:

Συνη πάς ὁ βίος, καὶ παύσις. ἢ μάθη πάλαι, τὴν ἀπὸ τῶν μεταθεῖς, ἢ πρὸς τὰς οὐδυνας:

Scena est hæc vita, & mimus, vel ludere disce Seria postponens, vel cruciatie miser.

C 15. QVI NOBIS PARTES HAS.] Teles Pythagorici: Δεῖ ὡσαύτῃ ἀγαθὸν ὑποκεῖται, ὃ, τι ἂν ὁ ποιητὴς περιβῆ, πρὸς ὅσον, τὸ το ἀγωνιστὴς καλῶς ἔτω καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀνδρα ὃ, τι ἂν περιεῖθῃ ἢ τυχεῖ. καὶ τὸ ἀπὸ τῆς φύσεως ὁ βίος, ὡσαύτῃ περιεῖθῃ, ὅτε μὴ καταπολόγη, ὅτε ὑπερλόγη περιεῖθῃ πρὸς ὅσον, καὶ ὅτε μὴ βασιλεύς, ὅτε δὲ ἀλλοτῶν: Oportet, sicut boni histriionem, quamcumque personam poëta imposuerit, eam decorè exlequi & sustinere: sic & bonum virum, quamcumque fortuna dederit. Nam & hæc, ait Bion, velut poëtria, aliquando primi, aliquando vltimi actoris personam imponit, est etiam cum regis, & alias mendici. Laertius etiam, in Zenone: Ἐῖναι γὰρ ὁμοίον τῷ ἀγαθῷ ὑποκεῖται ἢ σοφόν. ὃς ἂν τε Θεοφίτου, ἂν τε Ἀγαμέμνονος πρὸς ὅσον ἀναλάβῃ, ἐκείτους ὑποκρίνεται προσκόντως: Esse bono histriioni similem Sapientem, qui siue Theristæ, siue Agamemnonis personam acceperit, vtramque decenter exprimit & imitatur.

16. QVAS MALE AGAMVS.] Nostrâ culpâ, & insitiâ: non illo sic imponente. Velles enim bene agi, & facit Sapiens.

17. ILLE QVI IN SCENÂ.] Atreus, qui Pelopis filius & heres. & quæ sequuntur, sunt ex Atij Atreæ.

18. EN IMPERO ARGIS.] Mei libri, Impero Argis, sine illâ particulâ. Et grandius mihi esset, Imperito Argis: siue antiquè, Imperitod.

19. REGNA MIHI LIQVIT.] In Fabio legitur, scepra mihi.

20. QVINQVE MODIOS ACCIPIT.] Dimen-

sum & cibarium seruale in menses. Etsi tamen in Donato scribitur: Serui quaternos modios accipiebant frumenti in mensē. Sed fieri potest, imo soler, vt honestiores plusculum acciperent, sicut isti actores. Ego aliquid super hac re 1. Elector. cap. de Frumentis.

21. ET QVINQVE DENARIOS.] Septem denarios Lucianus videtur agnoscere, suo aeo. Sed hæc talia mutant. De modo isto lucaris (sic appellabant) ego ad 1. Annal. Taciti.

22. DIVRNVM ACCIPIT.] Diarium, & mercedulam.

23. IN CÆNACVLO.] Vbi tenuiores & inopes. Sic actor Plautinus, qui Ionem Amphitruonem refert, iocose:

Ego sum ille Amphitruo, cuius seruus Sofia, In superiore qui habito cænaculo. Tamen scripsi serè, centuculo, aut centunculo; meus, cetulo. Et de centunculo sane placeat: atque id stratum seruorum fuisse.

24. EQVVM EMPTVRVS.] Horatij illud obuium:

Regibus hic mos est, vbi equos mercantur, apertos Inspiciunt.

Macrobins 1. Saturn. cap. xi. Quemadmodum stultus est, qui empturus equum, non ipsum inspicit, sed stratum eius & frænum: sic est, qui hominem ex veste, aut conditione, quæ modo vestis nobis circumdata est, æstimandum putat. Apuleius, De Deo Socratis: Neque enim in emendis equis phaleras consideramus, & balthei polmina inspicimus, & ornatissimæ ceruicis diuitias contemplamur: sed istis omnibus exuuiis amolitis & amotis, equum ipsum nudum, & solum corpus eius & animum contuemur. Socrates, in Stob. Serm. 1. Οὐτε ἄσπρος εὐχεσθὲς κρῖνοιτ' ἂν ὁ πολυτελεῖς σκευὴν ἔχων, ἀλλ' ὁ τῆ φύσεως λαμπερὸς ἔστι ἀπὸ αὐτοῦ δαῖος, ὁ πολυτιμὸν εἶσαν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τ' ἄσυχον γενναῖος: Neque equus generosus iudicetur, qui stratum & instructum splendidum habeat, sed qui naturâ sit talis: ita nec vir honestus, qui multas & æstimabiles opes habeat, sed qui animo sit præstans.

25. FASCIAM

bes stratum, detrahis vestimenta venalibus, ne qua vitia corporis lateant: hominem in-
uolutum æstimas? Mangones, quidquid est quod displiceat, aliquo lenocinio abscon-
dunt. Itaque ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt: siue crus alligatum, siue bra-
chium adspiceres, nudari iuberis, & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythiæ
Sarmatiæve regem, insigni capitis decorum? si vis illum æstimare, totumque scite qua-
lis sit, ²⁵ fasciam solve. ²⁶ multum mali sub illâ latet. Quid de aliis loquor? si per-
pendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem: intus te ipse considera. Nunc
qualis sis, ²⁷ aliis credis.

EPIST. LXXXI.

DE homine ingrato exordium: tum quæstio, An grati esse debeamus aduersus eum, qui
antè iuuit, post nocuit? Subtiliter & diffusè hoc disputat, & variè distinguit. B

Q VERERIS incidisse te in hominem ingratum. Si hoc nunc primùm, age aut
fortunæ, aut diligentiae tuæ gratias. Sed nihil facere hoc loco diligentia potest,
nisi te malignum. Nam si hoc periculum vitare volueris, non dabis beneficia: ita ne
apud alium pereant, apud te peribunt. Non respondeant potius, quàm non dentur: &
post malam segetem serendum est. Sæpe quidquid perierat assiduâ infelicis soli sterilita-
te, vnus anni restituit vbertas. Est tanti, vt gratum inuenias, experiri & ingratos. Nemo
habet tam certam in beneficiis manum, vt non sæpe fallatur: aberrent, vt aliquando
hæreant. Post naufragium maria tentantur: feneratorum ¹ non fugat à foro decoctor.
Citò inerti otio vita torpebit, si relinquendum est quidquid offendit. Te verò benignio-
rem hæc ipsa res faciat. nam cuius rei euentus incertus est, id, vt aliquando procedat,
sæpe tentandum est. Sed de isto satis multa in iis libris locuti sumus, qui de Beneficiis C
inscribuntur: illud magis quærendum videtur, quod ² non satis (vt existimo) explica-
tum est: An is qui profuit nobis, si postea nocuit, paria fecerit, & nos debito soluerit?
Adiice si vis & illud: Multo plus postea nocuit, quàm antè profuerat. Si rectam illam
rigidi iudicis sententiam quæris, alterum ab altero absoluet, & dicet: Quamuis iniuria
præponderet, tamen beneficiis donetur, quod ex iniuriâ superest. Plus nocuit: sed prius
profuit. itaque habeatur & temporis ratio. Iam illa manifestiora sunt quàm vt admo-
neri debeas, quærendum esse, quàm libenter profuerit, quàm iniustus nocuerit: quoniam
animo & beneficia & iniuriæ constant. Nolui beneficium dare. victus sum aut vere-
cundiâ, aut instantis pertinaciâ, aut spe. Eo animo quidq; debetur, quo datur: nec quan-
tum sit, sed à quali profectum voluntate, perpenditur. Nunc coniectura tollatur. Et il-
lud beneficium fuit, & hoc quod modum beneficij prioris excessit, iniuria est. Vir bo-
nus utrosque calculos sic ponit, vt ³ se ipse circumscribat: beneficio adiicit, iniuriæ de-
mit. Ille alter remissior iudex, quem esse me malo, iniuriæ obliuisci debet, officij me-
minisse. Hoc certè, inquit, iustitiæ conuenit, suum cuique reddere, beneficio gratiam, D
iniuriæ talionem, aut certè malam gratiam. Verum erit istud, cum alius iniuriam fece-
rit, alius beneficium dederit. nam si idem est, beneficio vis iniuriæ extinguitur. Nam
cui, etiam si merita non antecessissent, oportebat ignosci, post beneficia lædenti, plus
quàm

25. FASCIAM SOLVE.] *Id est, diadema insignie regni. Nam hoc, non aliud quàm Fascia aut vitta capi circumdata.*

26. MULTUM MALI SUB ILLA.] *Regis cuiuspiam dictum, ad mulierculam admirantem: O mulier, hunc pannum humi iacentem non tollas, si scias quantum mali sub eo lateat.*

27. ALIIS CREDIS.] *Adulatoribus, & blandis hostibus.*

EPIST. LXXXI. I. NON FUGAT A FORO DECTOR.] *Alij, Coactor, referunt. Coactor quidem est, qui argentariorum aut feneratorum reliqua, & summulas exigit, qui & Collectarius dicitur: sed apertor Decoctori hic locus, an Coctori? nam mens & magis fidi libri, tortor.*

2. NON SATIS, VT EXISTIMO.] *Attigit tamen lib. III. De Benef. cap. XIII.*

3. SE IPSE CIRCUMSCRIBAT.] *Decipiat se, & ultro fallat in hoc calculo.*